

Eline De Lepeleire & Anaïs Verhulst

Van 5-9 juni 2018 organiseerde de *Société Internationale des bibliothèques et des musées des arts du spectacle (SIBMAS)*¹ zijn tweejaarlijks congres in Parijs. SIBMAS is de internationale vereniging van bibliotheken, musea, archiefinstellingen en documentatiecentra voor podiumkunsten. Zowel erfgoed- als kunstorganisaties met een bijzondere interesse voor erfgoed zijn lid van SIBMAS. De organisatie wil vanuit internationaal perspectief kennisdeling en expertise-uitwisseling over de omgang met podiumkunsterfgoed bevorderen. Een congres is het uitgelezen instrument daarvoor.

Het thema van deze conferentie was ‘Being Successful Together’, een oproep om stil te staan bij de (vernieuwde) manier waarop we samenwerken en de winst die we daarmee boeken, maar tegelijkertijd ook de obstakels die we daarvoor moeten overwinnen. Digitale technologieën zijn de laatste twee decennia binnengedrongen in onze dagelijkse werking en faciliteren ook nieuwe samenwerkingsvormen- en banden, zowel internationaal als over verschillende domeinen heen. Archivarissen en bibliothecarissen treden meer en meer in contact met de onderzoeksgemeenschap, de artiesten én het brede publiek.

Het congres bestond uit een gevarieerd programma met presentaties, culturele uitstappen en netwerkmomenten waarin nieuwe internationale contacten werden gelegd en bestaande contacten onderhouden met spelers die zich op internationaal niveau bezig houden met het erfgoed van de podiumkunsten.

Een aantal reflecties

De sprekers stelden hun projecten, werkingen en organisaties voor. Sommigen beperkten zich tot deze beschrijvingen terwijl anderen juist reflecteerden over struikelblokken, uitdagingen en wat ze eruit leerden. Hierdoor trokken ze de relevantie van hun werk door naar het grotere geheel van erfgoed- en kunstorganisaties. Hierbij een aantal reflecties voortgevloeid uit het brede gamma aan presentaties:

- Wie de beoefenaars zijn van podiumkunsten wordt herdacht, hierdoor is er een (vernieuwde) aandacht voor het publiek als een essentieel element en als medewerkers in het onderzoek naar podiumkunstengeschiedenis:
 - o Performing Arts and Sound Studies – Waking up Dormant Theatrical Archives – Marie-Madeleine Mervant-Roux
 - o Veo Veo – In 5D Iconographies of Theatrical Audiences as Archival Bequests of Perception – Nic Leonardt
 - o “Vous vous souvenez?” unambitieux projet de contribution du grand public pour documenter les arts du spectacle catalans – Anna Valls
- De artiesten worden door archivarissen en academici actief betrokken bij het archiveren en documenteren van het werk met het oog op het vatten van de essentie van een performance. Onder andere aan bod gekomen in:
 - o The Triangle of Communication: practitioner, archivist and academic - Erin Lee

¹ www.sibmas.org

- Close Reading and distant reading, there and back again: analyzing live performance digital traces with ReKall and MemoReKall – Clarisse Bardiot
 - Readers alias archive producers – Dominique Dewind
- De algemene oproep tot samenwerking tussen artiesten, archivariissen en academici werd ook aangehaald om de functie van archieven te kunnen uitbreiden; naast te analyseren documenten voor onderzoekers kunnen archieven ook dienen als inspiratiebron voor artiesten voor nieuw artistiek materiaal
 - Valorisation du fonds d'excellence CollEx "Arts du Cirque" de la Bibliothèque Inter Universitaire Raimon Lull de l'University Paul-Valéry Montpellier3 – Elisabeth Gavalda & Alix de Morant
 - Theatre, Democracy, Memory: the live performance of digital archives – Catherine Morris
- Informele structuren die gericht zijn op kleine successen functioneren soms beter dan formele structuren met grote ambities. In alle type structuren is het succes gebonden aan de motivatie van de personen. Dat kan een intrinsieke motivatie zijn, maar noodzakelijk ook in combinatie met draagvlak bij directie. Evenzeer belangrijk is het hebben van een gemeenschappelijk doel en gelijklopende verwachtingen:
 - Session 12: Small institutions, strong determination
 - To speak with one voice – The Verbund deutscher Tanzarchive – VdT as an example of permanent and interinstitutional cooperation
 - Circus arts: a multimedia co-publishing project for a wider audience – Veronique Meunier
- Omwille van onderlinge concurrentie, door de wijze van fondsenwerving, is samenwerking in VS vaak nog moeilijker te bereiken dan in Europa. Nochtans is net die samenwerking noodzakelijk om onszelf wat zichtbaarder te maken. Er werd geopperd dat er veel middelen nodig zijn om die zichtbaarheid te garanderen. In de context van deze discussie stelde Eline het concept van onze beoogde gidswebsite voor. Met weinig middelen toch zichtbaarheid creëren van podiumkunstenarchieven- en collecties breder dan de eigen instelling. Veel interesse voor deze manier van werken:
 - Session 12: Small Institutions, strong determination
- In samenwerkingen alle competenties en middelen optimaal inzetten. Dat betekent soms ook dat je als partner in een project voor bepaalde aspecten controle los moet laten en verwachtingen moet bijstellen
 - Circus arts: a multimedia co-publishing project for a wider audience – Veronique Meunier
 - Session 12: Small Institutions, strong determination
 - The Library in/as Performance: The 'We the Detectives' Project
- We moeten onderzoeken wat de gebruikers precies nodig hebben alvorens databases te ontwikkelen:
 - Thunnis van Oort – European Performing Arts Database: Towards Transnational and Cross-Disciplinary Cooperation
- Af en toe werd er op een subtiele manier een link gelegd tussen archieven en immaterieel erfgoed. Ten eerste ligt de limiet van archieven in het feit dat deze de kunsten zelf niet kunnen bewaren omdat deze door de uitvoerders belichaamd worden. Ten tweede kunnen objecten in een collectie beter begrepen worden door de cultuur van de groep die ze in hun uitvoeringen gebruiken te bestuderen.

- To speak with one voice - the Verbund deutscher Tanzarchive – VdT (Association of German Dance Archives) as an example of permanent and interinstitutional cooperation – Stephan Dörschel & Thomas Thoraush
- Body Language: working together to open up the Margaret Morris Movement archive – Clare Button
- Le Théâtre du Soleil, le costume de scène et le patrimoine immatériel – Sylvie Perault

Relevante projecten

Tijdens het congres maakten we kennis/kregen we een update van een aantal projecten die erg relevant zijn voor onze werking:

- ReCALL/Memokall (Clarisse Bardiot)
- Onderzoek naar archieven van scenografen (Dominique De Wind - Archives et Musée de la Littérature)
- Onderzoeksproject naar archiefprocessen in vijf operahuizen (Henrik Lillin – Nationale Opera & Ballet Nederland)
- Performing Arts and Web Archives – Over het archiveren van performance art websites (Anna Lawaetz – Koninklijke Bibliotheek Van Denemarken)
- Te Lanceren circuswebsite: Les Arts du Cirque
- European Performing Arts Database (nog te ontwikkelen)
- Museum of puppet arts (musées gadagne): mogelijk interesse in Mechelse poppencollectie
- Onderzoeksproject History of Physical Education and gymnastics (o.a. onderzoek archief Margaret Morris) – Clare Button verbonden aan University of Edinburgh
- Uitbreiding van Centre national du costume de scène et de la scénographie met een gebouw met focus op scenografie

Presentaties waar Het Firmament bij betrokken was

Het Firmament was zelf betrokken bij twee presentaties:

1. “Better Together” Inventorying and digitising audiovisual and digital archives of the performing arts – Eline De Lepeleire (Het Firmament) en Tom Ruetten (Kunstenpunt)
2. Workshop: Starting from Scratch: Do’s and Dont’s of Stage Costume Photography – Jan Van Goethem (De Munt), Zoé Renaud (De Munt), Eline De Lepeleire (Het Firmament), Sylvie Richoux (CNCS)

1. “Better Together” Inventorying and digitising audiovisual and digital archives of the performing arts – Eline De Lepeleire (Het Firmament) en Tom Ruetten (Kunstenpunt)

Deze presentatie ging over het samenwerkingsmodel tussen VIAA – PACKED vzw – Het Firmament – Kunstenpunt en gesubsidieerde gezelschappen uit de podiumkunsten. Een model waarbij het beschikbare geld, expertise en netwerk optimaal werd ingezet om het audiovisueel erfgoed aanwezig bij gesubsidieerde gezelschappen te digitaliseren en bewaren. Het eerste deel van de presentatie was een beschrijving van dit model, hoe en waarom het tot stand kwam en hoe het werkproces verliep. In het tweede deel was er ruimte om ook de uitdagingen en ambities onder de loep te nemen met tot slot een aantal conclusies.

Tijdens de vragenronde kwamen een aantal voor de hand liggende vragen aan bod:

- Wat met de rechten?

Reactie Tom en Eline: Gedigitaliseerd materiaal wordt enkel voor onderwijs, onderzoek en binnen de context van een leeszaal van bibliotheek of archief ontsloten.

- Wat met de metadata?

Reactie Tom en Eline: De Content Partners zijn verantwoordelijk voor het toevoegen van metadata. Het vormt inderdaad een uitdaging om dit naar behoren te doen.

2. Workshop: Starting from Scratch: Do's and Don'ts of Stage Costume Photography – Jan Van Goethem (De Munt), Zoé Renaud (De Munt), Eline De Lepeleire (Het Firmament), Sylvie Richoux (CNCS)

Op de laatste congresdag deden we een uitstap naar het 'Centre national du costume de scène et de la scénographie' in Moulin. We kregen een unieke blik achter de schermen en de toekomstplannen voor het nieuwe gebouw met focus op scenografie. De namiddag stond in het teken van de registratie van de kostuumcollecties. De Munt organiseerde een rondetafel rond dit thema en stelde samen met Het Firmament en de gastheren van de die dag (CNCS) de werkprocessen en tips en trics voor een geslaagde fotostudio voor. Drie werkprocessen die omwille van de beoogde doelstellingen en middelen sterk verschillen van elkaar.

De Munt beheert de kostuumcollectie die voortkomt uit de eigen werking, maar vandaag in de regel door de artistieke gemeenschap van De Munt niet meer 'on stage' gebruikt wordt. Een selectie van de kostuums worden naar hoge standaard geregistreerd en gefotografeerd. Het CNCS verzamelde een collectie kostuums en beogen op termijn de volledige collectie op professionele wijze te registreren en fotograferen.

Het Firmament tot slot beheert zelf geen kostuumcollectie(s), maar ondersteunde in het verleden twee organisaties bij de registratie en het fotograferen van de kostuums die door de artistieke gemeenschap wel nog actief gebruikt wordt. De case die tijdens de rondetafel werd besproken is die van de kostuumcollectie van Kantuta vzw, een Brusselse verenigingen die Boliviaanse dansen opvoert.

Resultaten

De deelname aan het SIBMAS-congres leverde de volgende concrete resultaten op:

- Er werden nieuwe internationale contacten gelegd en bestaande contacten onderhouden met spelers die zich op internationaal niveau bezig houden met het erfgoed van de podiumkunsten;
- Er werd concreet ingezet op contacten met de Franstalige gemeenschap van België;
- Kennis en expertise die werd opgebouwd door Het Firmament werd gedeeld tijdens twee presentatiemomenten:
 - o De Vlaamse samenwerking tussen Het Firmament, PACKED, Kunstenpunt en VIAA, in functie van het digitaliseren van audiovisueel erfgoed van de podiumkunsten, werd voorgesteld als samenwerkingsmodel.
 - o De expertise rond het registreren van kostuums werd in een rondetafelgesprek rond dit thema gedeeld met de deelnemers.
- In reactie op andere presentaties en tijdens informele momenten tijdens het congres werd opgebouwde kennis en expertise uitgewisseld;
- Er werd kennis en expertise opgebouwd rond het erfgoed van de podiumkunsten;
- De verzamelde kennis en expertise wordt vanuit Het Firmament gedeeld met het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen via de eigen website en nieuwsbrief en via de projectenbank van

FARO. Praktijkvoorbeelden worden geanalyseerd op basis van toepasbaarheid in de Vlaamse context;

- Het artikel rond het samenwerkingsmodel rond audiovisueel erfgoed² wordt opgenomen in een Engelstalige/Franstalige publicatie verspreid door SIBMAS.

² S. Vos (Het Firmament) and T. Ruelle (Kunstenpunt), in collaboration with D. Esmans (VIAA), B. Magnus (PACKED vzw) and R. Vissers (PACKED vzw), 'Better Together: inventory, digitisation, storage and presentation of audiovisual archives in the performing arts', *Contribution for the 32nd SIBMAS Conference, Paris/Moulins, 5-8 June 2018: Being Successful Together. Participate, share, cooperate in safeguarding performing arts heritage.*